

Nr 179.

Uppläst och godkänd hos Första kammaren den 29 maj 1911.
— — — — Andra kammaren den 29 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående disposition af förra majorsbostället Hammar nr 1 i Värmlands län, jämte en i ämnet väckt motion.
(Jordbruksutskottets utlåtande nr 103.)

Till Konungen.

I en till Riksdagen den 3 februari 1911 aflåten proposition, nr 148, har Eders Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att, sedan förra majorsbostället 2 mantal Hammar nr 1 i Hammarö socken af Värmlands län blifvit i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett i statsrådsprotokollet omförmäldt förslag fördeladt i åtta med litt. A, B, C, D, E, F, G och H betecknade jordbrukslotter samt i tio med I—X utmärkta tomter, egendomen må på det sätt upplåtas, att

dels den med litt. A betecknade jordbrukslotten försäljes på offentlig auktion till den högstbjudande på de i kungl. brefvet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1912; och

dels öfriga jordbrukslotter äfvensom samtliga tomterna, de med I och III betecknade efter hembud till ägarna af därå uppförda byggnader, hvar för sig upplåtas enligt kungl. kungörelsen den 31 december 1909 angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärfva egna-

Bihang till Riksd. prot. 1911. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 46 Häft. (Nr 179—180.) 1

hemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande af de i kungl. brefvet till domänstyrelsen samma dag i fråga om tillämpningen af berörda grunder meddelade närmare bestämmelser.

Vidare har i en inom Riksdagen väckt motion föreslagits, att Riksdagen måtte i samband med beslut om Eders Kungl. Maj:ts förenämnda proposition i hvad den afsåge den del af förra majorsbostället Hammar, som är betecknad med litt. A besluta, att innan försäljning af nämnda litt. skedde, till Hammarö församling mot en lösen af 500 kronor upplåtas ett af landtmätaren S. A. Odquist uppmätt och kartlagdt till nämnda boställe hörande tomtområde, omfattande en areal af 75 ar 80 kvadratmeter, med tillträdesrätt den 14 mars 1912.

Till stöd för denna motion har anförts följande:

Af skäl bland andra att förvärfva sig plats för byggande af fattiggård hade Hammarö församling vid kommunalstämma den 14 juli 1908 beslutat att ingå till Eders Kungl. Maj:t med begäran att för det af senaste värderingsnämnden uppskattade värdet få inköpa förra majorsbostället Hammar, men hade detta beslut öfverklagats och af Konungens befallningshafvande upphäfts. Tanken hade då varit att med fattiggården förena jordbruk till lämpligt omfång. Genom senare vunnen erfarenhet hade denna tanke mer och mer öfvergifvits, ty dels vore arbetskrafterna dyra och dessutom för jordbruket svåra att erhålla, dels vore de personer som intoges å nuvarande fattiggården till allra största delen arbetsodugliga, hvadan för ett jordbruks skötande ingen hjälp från deras sida vore att förvänta. Då församlingen nu emellertid stode inför nödvändigheten att uppföra en ny fattiggård, enär den gamla numera erbjöde otillräckligt utrymme och dessutom vore för sitt ändamål alldeles olämplig och i alla afseenden otillfredsställande, så hade den gamla tanken att å Hammars område förvärfva plats för fattiggård åter uppstått. Ty då fråga blefve om att finna plats för en sådan erbjöde sig ej någon som i fråga om läge och lämplighet i öfrigt kunde jämföras med den, som funnes på Hammars område. Hammars gård upptoge nämligen en afsevärd del af socknens centralt belägna område, och platser å närliggande hemman, som möjligen skulle lämpa sig för ändamålet, vore redan tagna i anspråk. Det vore såväl med hänsyn till leverans af lifsförnödenheter som för sjukas transport och lättheten att erhålla läkarehjälp af synnerligt stor betydelse, att en fattiggård finge ett gynnsamt läge. Hammarö församling hade därför beslutat att söka förvärfva ett tomtområde på förra torplägenheten Sandtorp under Hammar och för ändamålet låtit uppmäta och kartlägga detsamma, samt genom domänintendenten värdesätta det. Landshöfdingen i länet hade ock tillstyrkt afsöndringen. Meningen hade

varit, att församlingen skulle hafva ingått till Eders Kungl. Maj:t med framställning i frågan, men då beslutet tillkommit så sent, att Eders Kungl. Maj:ts proposition om Hammars försäljning redan förelegat färdig, hade detta ej kunnat ske.

Församlingen hade därför hänvänt sig till motionären med anhållan om att i samband med Eders Kungl. Maj:ts proposition om Hammar söka få saken ordnad i enlighet med församlingens önskan. Då genom ifrågavarande upplåtelse den för Hammarö synnerligen viktiga fattiggårdsfrågan kunde vinna en snar och lycklig lösning, då statens intresse i intet afseende trädde för nära, enär full ersättning erhöles, då tomtområdet i fråga låge afsöndradt från all annan odlad mark och sålunda ej förorsakade något intrång i hufvudegendomen, ej heller för denna vore af minsta betydelse, och då vidare ej någon rubbning uppstode i den af Eders Kungl. Maj:t framlagda planen till hemmanets styckning och försäljning, så vore att hoppas, att Riksdagen ej ställde sig afvisande i denna fråga och detta så mycket mindre som Hammarö församlings fattigvård ej blifvit så litet betungad genom Hammar, i det den måst omhändertaga hela familjer, som där innehåft längre eller kortare tids arbete.»

Frågan om försäljning af kronoegendomen Hammar har på grund af framställningar af enskilda motionärer förut varit föremål för Riksdagens pröfning, dock utan att vinna sin lösning, senast vid nästföregående riksdag, då förslag väcktes om egendomens styckning i egnahemslägenheter. I sitt öfver denna framställning afgifna utlåtande yttrade vederbörande utskott, bland annat, att, enligt hvad utskottet inhämtat, behovet af mark till egnahem syntes vara synnerligen stort inom Hammarö socken, hvarest egendomen vore belägen, under det att mark icke där kunde erhållas annat än till högt pris; och syntes utskottet med hänsyn till, bland annat, detta förhållande starka skäl tala för ett disponerande af egendomen på sätt sålunda ifrågasatts. Då emellertid på vederbörlig utredning grundad framställning i ämnet kunde förväntas blifva af Eders Kungl. Maj:t förelagd innevarande Riksdag, föranledde, i enlighet med utskottets hemställan, berörda förslag icke till någon Riksdagens åtgärd. Eders Kungl. Maj:ts sålunda förväntade förslag har nu förelagts Riksdagen till pröfning i ifrågavarande proposition.

Med afseende å hvad inom Riksdagen nästlidne år anförts i ämnet har Riksdagen gifvetvis icke något att erinra emot egendomens i fråga uppdelande i smålotter, utan förefaller det Riksdagen — i synnerhet som departementschefen till statsrådsprotokollet uttalat, »att efterfrågan på

egnahem lärer i nämnda trakt vara synnerligen stor» — fast mer anmärkningsvärdt, att ej en längre gående uppdelning af egendomen föreslagits än som skett. Detta gäller särskildt den med litt. A betecknade lotten eller hufvudgården, hvilken ensam omfattar den betydliga arealen af 162,17 har, däraf 94,954 har inägor och 67,236 har skog. Då egendomens på denna lott belägna byggnader äro, enligt hvad upplyst blifvit, så godt som oanvändbara, torde det i betraktande af det förefintliga behovet af jord för egnahem med skäl kunna befaras, att lotten blifver inköpt i spekulationssyfte, i hvilket fall ändamålet med egendomens försäljning blefve i afsevärd mån förfeladt. Det synes Riksdagen därför synnerligen önskligt, att kronan själf föranstaltar om lottens fördelning i lämpliga mindre områden, därvid det i förenämnda motion framställda önskemålet torde kunna blifva behörigen beaktadt.

På grund af hvad sålunda anförts och då i öfrigt Riksdagen icke haft annat att erinra emot förevarande proposition än att lotten litt. H. eller Långkärret, som omfattar en areal af 45,951 har, däraf 38,56 har skog, lämpligen bör försäljas på auktion enligt föreskrifterna i kungl. brefvet den 29 maj 1874, har Riksdagen i anledning af propositionen och motionen i fråga medgifvit, att, sedan förra majorsbostället 2 mantal Hammar nr 1 i Hammarö socken af Värmlands län blifvit i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det i statsrådsprotokollet omförmälda förslag och med iakttagande såvidt möjligt af ofvan framhållna önskemål fördeladt i jordbrukslotter och tomter, egendomen må på det sätt upplåtas, att

dels den med litt. A betecknade jordbrukslotten, därest ej densamma helt eller till hufvudsaklig del uppdelats i mindre lotter, äfvensom den med litt. H betecknade jordbrukslotten försäljas på offentlig auktion till den högstbjudande på de i kungl. brefvet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köparen den 14 mars 1912;

dels öfriga jordbrukslotter, däri inbegripna de mindre lotter, hvarelotten litt. A helt eller till hufvudsaklig del kan hafva blifvit uppdelad, med undantag dock af det område, som kan hafva blifvit afskildt såsom tomt för ny fattiggård för Hammarö församling, äfvensom de med I—X utmärkta tomterna, de med I och III betecknade efter hembud till ägarna af därå uppförda byggnader, hvar för sig upplåtas enligt kungl. kungörelsen den 31 december 1909 angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärfva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande af de i kungl. brefvet till domänstyrelsen samma

dag i fråga om tillämpningen af berörda grunder meddelade närmare bestämmelser; och

dels det område, som kan hafva blifvit afskildt såsom tomt för ny fattiggård för Hammarö församling, försäljes till församlingen mot en köpeskilling, ej understigande 500 kronor, och på villkor i öfrigt som Eders Kungl. Maj:t bestämmer.

Stockholm den 29 maj 1911.

Med undersåtlig vördnad.
